

TEKIJÄNOIKEUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNNAN 8. KOKOUS (8/2023–2027)

Aika: Maanantai 20.10.2025 klo 14.30–16.00

Paikka: Teams-kokous

Puheenjohtaja Kristiina Kokko

Varapuheenjohtaja Jorma Waldén

Lakimies VT Minna Aalto-Setälä, Keskuskauppakamari

Director, Corporate Affairs Suvi Aherto, MTV oy

Juristi Eeva Asikainen, Suomen Kirjailijaliitto ry, sijaisena Ilmi Villacís

Mediasääntelyn päällikkö Anniina Dahlström, Yleisradio Oy

Toiminnanjohtaja Sanna Haanpää, Suomen Tietokirjailijat ry

Juristi Ira Hietanen-Tanskanen, Opetusalan ammattijärjestö OAJ

Johtaja, edunvalvonta Lauri Kaira, Gramex ry

Toimitusjohtaja Tero Koistinen, Suomen Filmikamari ry

Toiminnanjohtaja Antti Kotilainen, Musiikkituottajat - IFPI Finland ry

Toiminnanjohtaja Laura Kuulasmaa, Apfi ry

Toiminnanjohtaja Elina Kuusikko, Suomen Näyttelijäliitto ry

Apulaisjohtaja Mikko Kuutti, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti

Yliopistonlehtori Mikael Laakso, Hanken

Asiantuntija Asko Metsola, Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Asiantuntija Albert Mäkelä, Suomen Yrittäjät

Toiminnanjohtaja Outi Mäkinen, Näytelmäkirjailijat ja käsikirjoittajat ry

Toimitusjohtaja Valtteri Niiranen, Kopiosto ry

Lakimies Sanna Nikula, Suomen journalistiliitto ry

Toiminnanjohtaja Tommi Nilsson, Kuvasto ry

Toiminnanjohtaja Matti Numminen, AVATE ry

Edunvalvonnan johtava asiantuntija Anna Paimela, RadioMedia ry

Senior Legal Counsel Maria Reh binder, Aalto-yliopisto

Toimitusjohtaja Risto Salminen, Teosto ry

Apulaisjohtaja Liisa Savolainen, Kansalliskirjasto

Toiminnanjohtaja Aku Toivonen, Suomen Musiikintekijät ry

Johtaja, elinkeinopolitiikka Riikka Tähtivuori, Medialiitto ry

Toimitusjohtaja Elina Ussa, Tietoliikenteen ja Tietotekniikan Keskusliitto, FiCom ry

Juristi Ilona Vartiainen, Suomen muusikkojen liitto ry

Senior Legal Counsel Emilia Veranen, Sanoma Oyj, sijaisena Marianne Hollands

Toiminnanjohtaja Niina Vettensola, Sanasto ry

Ministeriöiden ja viranomaisten asiantuntijat

Hallitusneuvos Anna Vuopala, opetus- ja kulttuuriministeriö

Hallitussihteeri Aura Lehtonen, opetus- ja kulttuuriministeriö, sihteeri

Hallitussihteeri Ville Toro, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lakimies Petra Sormunen, Patentti- ja rekisterihallitus

Erytisasiantuntija Roosa Patrakka, liikenne- ja viestintäministeriö

Korkeakouluharjoittelija Maiju Vertanen, liikenne- ja viestintäministeriö

Kokoukseen kutsutut asiantuntijat

OTT, VTM, FM Tuomas Mattila, Helsingin yliopisto (asialistan kohta 14.32)
CITF-hankkeen projektijohtaja Niko Partanen, Kansalliskirjasto (asialistan kohta 15.40)

14.30 Vsi Kristiina Kokko avaa kokouksen

14.32 Sopimuslissenssijärjestelmän mahdollisuudet tekoälypohjaisen luovan talouden tekijänoikeusristiriitojen sovittelijana (ajankohtaista tutkimusta)

OTT, VTM, FM Tuomas Mattila Helsingin yliopistosta esitteli ajankohtaista tutkimustaan artikkelinsa *“Extended collective licensing as a solution to copyright frictions in AI-driven creative economy”* pohjalta. Esityksessä tarkasteltiin sopimuslissenssijärjestelmän roolia tekoälypohjaisen luovan talouden tekijänoikeuskysymysten ratkaisussa. Mattila toi esille, että vaikka suora sopiminen on mahdollista, haasteita aiheuttavat transaktiokustannukset ja markkinoiden hajanaisuus, mikä voi johtaa teosten alikäyttöön tai luvattomaan käyttöön. Mattila toi esiin, että EU-sääntelyyn sisältyvät tekijänoikeuden rajoitukset (esim. tekstin- ja tiedonlouhintaa varten), tarjoavat osaratkaisuja, mutta niihin liittyy oikeusvarmuuden puutteita ja liiketoimintariskejä. Vaihtoehtoisina malleina oli tutkittu pakkolissensointia ja tekoälyveroa, mutta sopimuslissenssit, eli laajennettu kollektiivilissensointi, nähtiin lupaavina ja muita täydentävinä ratkaisuinä. Implementoinnin osalta keskeisiä kysymyksiä ovat mm. lissenssien raja, järjestöjen edustavuus, rajat ylittävä käyttö ja oikeudenhaltijan opt-out-mahdollisuus (kielto-oikeus). Lopuksi Mattila totesi, että sopimuslissenssijärjestelmät voidaan toteuttaa olemassa olevien rakenteiden puitteissa, mutta se edellyttää tekijänoikeusinfrastruktuurin kehittämistä ja luottamuksellista yhteistyötä AI-kehittäjien ja oikeudenhaltijoiden välillä.

Keskustelu:

Medialiiton edustaja piti tutkimusaihetta erinomaisena ja toi esille, että kollektiivisten sopimusmallien tuntemus vaihtelee EU:ssa. Sopimuslissenssi nähtiin hyvänä keinona edistää tasapuolisia kilpailuedellytyksiä ja parantaa neuvotteluasemaa tekoälykehittäjien kanssa. Pakkolissenssiä ei kannatettu, sillä se veisi pois päin nykyisestä järjestelmästä.

Aalto-yliopiston edustaja nosti esiin tekijänoikeuden peruskysymysten merkityksen tekoälyn arvioinnissa ja erityisesti sen, sisältävätkö mallit itsessään suojattuja teoksia. Hän korosti tarvetta päästä yhteisymmärrykseen siitä, miten kaupallisesti tai avoimen lissenssin kautta käytettäviä tekoälymalleja voidaan tarjota avoimesti. Lisäksi hän huomautti, että tekoäly-yritykset tarvitsevat varsinaiset teokset kouluttamiseen, eikä sopimuslissenssi yksin riitä, mikä voi rajata tekijänoikeusjärjestöjen roolia.

Sanaston edustaja toi esiin EU-tason keskustelun TDM-poikkeuksesta ja kysyi, missä määrin kansallisia ratkaisuja voidaan tehdä ja missä määrin on odotettava EU-tason linjauksia.

Ylen edustaja nosti esiin korvausten kanavoitumisen ja oikeudenhaltijan kielto-oikeuden (opt-out) merkityksen erityisesti massakäyttötilanteissa, joissa opt-outin toteutus voi olla haastavaa.

Teoston edustaja piti lisensiointiratkaisua ensisijaisena ja näki sopimuslisenssin tukevan pohjoismaista lähestymistapaa. Hän korosti eroa inputin ja outputin välillä sekä jatkomarkkinoiden merkitystä, jossa teosten hyödyntäminen synnyttää lisäarvoa. Hän nosti esiin myös kysymyksen siitä, miten EU-regulaatio soveltuu jo tapahtuneisiin koulutustilanteisiin, ja viittasi tuleviin EUT:n ratkaisuihin, kuten GEMA–OpenAI-tapaukseen.

Mattila totesi koulutuskäytön olevan usein kansainvälistä ja rajat ylittävää, ja korosti EU-tasoisien ratkaisun merkitystä. Hän huomautti, että jo tapahtuneen teoskäytön korvaaminen voi olla juridisesti ja eettisesti haastavaa, eikä lisensiointi jälkikäteen välttämättä ole mahdollista. Lopuksi Mattila näki kuitenkin mahdollisuuksia siihen, että tulevaisuudessa markkinoilla olisi eettisiä tekoälypalveluita.

15.12 Ajankohtaiset asiat

Lehtonen kertoi, että audiovisuaalisiin tuotantoihin kohdistuvan maksuvelvoitteen valmistelu on käynnistynyt. OKM ja LVM ovat asettaneet yhteisen työryhmän, jonka toimikausi jatkuu 30.6.2026 saakka. Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus maksuvelvoitteen toteuttamisesta Suomessa. Valmistelua voi seurata OKM:n verkkosivujen hankeikkunan kautta ([tunnus OKM052:00/2025](https://tunnus.okm052.00/2025)), ja hankeikkunaa päivitetään säännöllisesti. Varsinainen työ käynnistyy lokakuussa, ja sidosryhmiin ollaan yhteydessä valmistelun edetessä.

Tekijänoikeuslain kansalliset muutostarpeet ja niiden aikatauluja käsitellään joulukuun kokouksessa.

15.18 EU- asiat

Puheenjohtajamaana toimivan Tanskan kysely

Lehtonen esitteli Suomen ja sidosryhmien vastaukset Tanskan puheenjohtajamaana toteuttamaan kyselyyn, johon saatiin vastauksia 14 kansalliselta taholta. Suomi painotti, että EU-tason sääntelyn toimivuus tekoäly-ympäristössä edellyttää teknistä infrastruktuuria ja läpinäkyvyysvelvoitteiden toimeenpanoa, sekä nosti esiin Suomen johtaman CITF-verkoston työssä luodut tekniset vaatimukset, kuten edellytykset opt-out-mekanismien koneluettavuutta ja tekoälyn generoiman sisällön jäljitettävyyttä tukevat metatiedot. Myös läpinäkyvyysvelvoitteiden toimeenpanon varmistaminen nousi sekä Suomen että sidosryhmien vastauksissa esille. Läpinäkyvyyden puutteen lisäksi sidosryhmien vastauksissa korostuivat neuvotteluaseman epätasapaino ja huoli luvattomasta käytöstä. Sidosryhmien näkemykset lisensiointimalleista ja sääntelykeinoista vaihtelivat: osa kannatti kollektiivisia ja sitovia ratkaisuja, kuten laajennettua sopimuslisenssiä ja riidanratkaisumenettelyä, kun taas osa painotti vapaaehtoisuutta ja kevyitä malleja. Tekoälyn osalta Suomi nosti esiin esimerkiksi koulutus- ja käyttövaiheen erottelun ja teknisten ratkaisujen tarpeen. Kuvan, äänen ja olemuksen suojaan liittyvien haasteiden osalta Suomi nosti esille, että ne ulottuvat tekijänoikeuslainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle. Sidosryhmien vastauksissa aihe tunnistettiin relevantiksi ja osassa vastauksissa tämä kysymys nousi merkittäväksi teemaksi. Vastauksissa myös tuotiin esille ehdotus EU-tason oikeudesta, joka antaisi esiintyjille mahdollisuuden päättää, lisensoidaanko heidän persoonalliset ominaisuutensa tekoälyn hyödynnettäväksi. Sidosryhmien näkemykset aiheen kiireellisyydestä kuitenkin jakautuvat. Tanska laatii puheenjohtajan yhteenvedon marraskuussa.

Keskustelu:

Medialiiton edustaja pyysi selkeyttämään vielä selkeyttämään Suomen kannat sidosryhmien vastauksista.

Lehtonen lupasi selventää ppt. esitystä tältä osin.

EU:n tekoälytoimiston käytännesäännöt

Vuopala esitteli EU:n tekoälytoimiston vapaaehtoiset käytännesäännöt, jotka hyväksyttiin 24.7. ja ne on laadittu yhteistyössä asiantuntijoiden, jäsenvaltioiden ja komission kanssa. Käytännesääntöjen työstämisessä oli valtava ristipaine ja lopputulos ei voinut tyydyttää kaikkia. Käytännesäännöt sisältävät mm. velvoitteen kunnioittaa oikeuksien pidättämisprotokollia (ml. robots.txt ja muut yleisesti sovitut protokollat, joita tulee olemaan jatkossa enemmän), sulkea piratismisivustot sisältöscrapingin ulkopuolelle ja ottaa käyttöön valitusten käsittelyjärjestelmä oikeudenhaltijoille. Lisäksi hyväksyttiin pakollinen tiivistelmä, jonka avulla tekoälymallien kehittäjien tulee julkaista tietoa koulutusdatasta, sen lähteistä ja käytetyistä opt-out-mekanismeista. Käytännesääntöjen noudattaminen ei korvaa tekijänoikeuslain noudattamista.

15.40**Tekijänoikeusinfrastruktuurin kehittäminen EU-tasolla**

- *Interoperable, trustworthy, and machine-readable copyright data in the AI era. Report of the CITF First Project (2025:23)*, Niko Partanen, Kansalliskirjasto, CITF-hankkeen projektijohtaja ja hallitusneuvos Anna Vuopala, opetus- ja kulttuuriministeriö
 - Keskustelu

Niko Partanen esitteli CITF:n ensimmäistä hanketta, jossa se oli toiminut koordinaattorina Virosta ja Latviasta olevien kumppanien kanssa. Hankkeessa oli ollut 15 henkeä eri tavoin työssä mukana. Raportti julkaistiin raportti lokakuussa. Hankkeessa painottui Kansalliskirjastojen rooli, koska niillä merkittävä määrä aineistoja kokoelmissaan sekä näiden hallinnoimista koskevat avoimet infrastruktuurit. Infrastruktuurin toimivuuden arviointi on tärkeää mm. sen selvittämiseksi, miten aineistossa olevia oikeuksien pidättämisä (opt-out) voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon. Lisäksi kirjastojen on voitavat tunnistaa, mikä aineisto on ihmisen luomaa ja mikä tekoälyn generoimaa. Hankkeessa arvioitiin viiden aidon teoskappaleen (tutkielma, artikkeli, e-kirja, valokuva, kausijulkaisu) elämänkaarta ja verrattiin sitä tulevaisuuden skenaarioon, jossa tekoälyn käyttö kasvaa entisestään ja oikeuksien pidätyksiä on voitava kunnioittaa, ja jossa tekijöille on voitava maksaa kohtuullinen korvaus teosten käytöstä. Analyysissä tutkittiin vaatimuksia, joita lainsäädännöstä voitiin arvioida syntyvän. Jokaisen vaatimusluonnoksen kohdalla arvioitiin myös sen hyödyt ja haasteet, myös laajemmin kuin mitä kansalliskirjastot omassa toiminnassaan tarvitsevat. Monet vaatimuksista voivat olla hyödyllisiä myös kaupallisen lisensoinnin edistämässä sekä mahdollistaa tiedon hakemisen olemassa olevista mutta pirstaleisista tekijänoikeustiedon lähteistä.

Partanen totesi, että kaikilta osin EU-käytännöt eivät ole vakiintuneet. Ei esimerkiksi tiedetä, missä oikeuksien pidättämistä koskevia tietoja halutaan hallinnoitavan? Kansalliskirjasto tuo prosessiin omaa perspektiiviä ja ollut mielenkiintoista olla mukana.

Vuopala mainitsi, että raportti on merkityksellinen, sillä se luo ensimmäistä kertaa konkreettista pohjaa vuoropuhelulle siitä, mitä edellyttäisi tekijänoikeustiedon yhteentoimivuus, luotettavuus, ja koneluettavuus. Tässä on siis pyrkimys tuoda konkretiaa pitkään käynnissä olevalle kehitystyölle. Kirjastot voivat tarjota metadatatapalveluita myös kaupallisen toiminnan vaatimuksia vastaavalla tavalla. CITF on standardointifoorumi, joka edistää yhdessä luovien alojen kanssa tehtävien käytötapausten kautta standardointityötä. Varsinainen menettely esim. EU-tason standardoinnille tapahtuu vasta komission aloitteesta.

15:57

Tekoölyyn liittyvien tekijänoikeudellisten kysymysten käsittely pienryhmissä

Vuopala esitteli lyhyesti pienryhmätyön loppuraportissa esitettyjen toimenpiteiden etenemistä. Toimenpiteinä esitettiin kolme kokonaisuutta: lainmuutoksia edellyttävä sopimuslissenssisäännös tekoölyn koulutuksessa käytettävien teksti- ja kuva-aineistojen osalta, tekijänoikeusinfrastruktuurin tekninen kehittäminen sekä koulutuksen, tiedotuksen ja selvitysten vahvistaminen. Ehdotetuista toimenpiteistä sopimuslissenssisäännöstä pidetään tärkeänä, mutta sen jatkovalmistelu edellyttää EU-tason ja kansallisen työn yhteensovittamista sekä DSM-direktiivin parhaillaan käynnissä olevan arvioinnin huomioimista. Persoonaa, ääntä ja liikettä koskevan sääntelyn selvitys toteutetaan Tanskan puheenjohtajakauden yhteenvedon pohjalta, ja deepfake-ilmiöön liittyvissä kysymyksissä tulee huomioida, että aihe menee tekijänoikeuden ulkopuolelle ja siltä osin tulisi olla yhteydessä oikeusministeriöön. Luovien alojen koulutusta ja tiedotusta tuetaan vuoden 2026 myönnettävillä tekijänoikeusjärjestelmän kehittämistä koskevilla hankeavustuksilla. Lisäksi käynnistetään uusi pienryhmätyö, joka keskittyy vastuullisen tekoölyn käytön ja tekoölymallien kehittämisen pelisääntöihin. Työ käynnistyisi loppuvuodesta 2025 ja raportointi tapahtuu keväällä 2026.

16.01

Kokous päättyy